

Boček, Pavel

Seznam použité literatury a pramenů

In: Boček, Pavel. *Stát a církev v Rusku na přelomu XV. a XVI. století*. V Brně: Masarykova univerzita, 1995, pp. 112-121

ISBN 8021010851

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/122632>

Access Date: 01. 01. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Seznam použité literatury a pramenů

- Angermann, E.: Die Hanse und Rußland, Nord-Ost Archiv, Zeitschrift für Kulturgeschichte und Landeskunde, Bd.20, 1987.
- Akty sobrannyje v bibliotékach i archivach Rossijskoj imperii Archeografičeskoju komissijeju, t.I, Moskva 1847.
- Aleksejev, M.P.: Javlenije gumanizma v literature i publicistike Drevněj Rusi, Moskva 1958.
- Archangel'skij, A.S.: Nil Sorskij i Vassian Patrikejev. Ich literaturnyje trudy i iději v Drevněj Rusi, Sankt Petěrburg 1882.
- Begunov, Ju.K.: „Slovo inoje“ – novonajděnnoje proizveděnije ruskogj publicistiki XVI v. o bor'be Ivana III s zemlevladěnijem cerkvi, TODRL, t.XX, Moskva 1964.
- Beljajev, I.D.: Daniil mitropolit moskovskij, Izvestija imperatorskoj akadēmii nauk po otdělu ruskogj jazyka i slovesnosti, t.V, Sankt Petěrburg 1856.
- Belobrova, O.A.: K voprosu ob ikonografii Maksima Greka, TODRL XV, Moskva–Leningrad 1958.
- Borisov, N.S.: Cerkovnyje dējatěli sredněvekovoju Rusi XIII–XVII vv., Moskva 1988.
- Borisov, N.S.: Russkaja cerkov' v političeskoju bor'be XIV–XV vv., Moskva 1986.
- Borovkova–Majkova, M.S.: K literaturnoj dējatěl'nosti Nila Sorskogo, Sankt Petěrburg 1911.
- Borovkova–Majkova, M.S.: Predanije i ustav Nila Sorskogo, PDPI, CLXXIX, 1912.
- Borovkova–Majkova, M.S.: Velikij stavec Nil, pustynnik Sorskij, Russkij filologičeskij vestnik, t.LXIV, Varšava 1910.
- Camphausen, H.–W.: Die Bojarenduma unter Iwan IV., Frankfurt a. M. 1985.
- Cvetajev, D.: Literaturnaja bor'ba s protěstantstvom v moskovskom gosudarstve, Moskva 1887.
- Čajev, N.S.: „Moskva – Tretij Rim“ v političeskoju praktike moskovskogo pravitěl'stva XVI v., Istoričeskije zapiski, kn. 17, Moskva 1945.

- Černov, S.N.: K učenyim nėsoglasijam o sudě nad Maksimom Grekom, Sbornik statěj po rusckoj istorii posvjaščennyh S.F. Platonovu, Sankt Petěrburg 1912.
- Černov, S.N.: Zametki o sledstvii po dělu Maksima Greka, Sbornik statěj po rusckoj istorii posvjaščennyh akademiku A.S. Orlovu, Leningrad 1934.
- Dějiny SSSR od nejstaršich dob po VŘSR, Praha 1977.
- Die Russische Orthodoxe Kirche in Lehre und Leben, Witten 1967.
- Dmitrijev, M.V.: Pravoslavije i reformacija, Moskva 1990.
- Donnert, E.: Das Moskauer Russland. Kultur und Geistleben im 15. und 16. Jahrhundert, Leipzig 1976.
- Donnert, E.: Altrussisches Kulturlexikon, Leipzig 1988, 2. vyd.
- Döpman, H.D.: Der Einfluss der Kirche auf die moskowitzische Staatsidee, Berlin 1967.
- Döpman, H.D.: Die Russische Orthodoxe Kirche in Geschichte und Gegenwart, Berlin 1977.
- Döpman, H.D.: Zur Bedeutung des heiligen Iosif Volockij für die Russische Orthodoxe Kirche, Tausend Jahre Christentums in Rußland, Göttingen 1988.
- Dovnar–Zapol'skij, M.V.: Moskovskije gumanisty i obskuranty XVI v., Moskva v jeje prošlom i nastojaščem, č. I, vyp.II, Moskva (bez data).
- Družinin, V.G.: Něskol'ko nězvestnyh literaturnych pamjatnikov iz sbornika XVI v., LZAK, vyp.XXI, Sankt Petěrburg 1909.
- Dunajev, B.I.: Maksim Grek i grečeskaja idėja na Rusi v XVI v., Moskva 1916.
- Fedotov, G.P.: Svjatyje Drevněj Rusi, Paris 1931.
- Florovskij, G.: Puti russkogo bogoslovija, Paris 1983.
- Gehring, J.: Die Sekten der russischen Kirche, Leipzig 1898.
- Glötzner, V.: Das Moskauer Cartum und die byzantinische Kaiseridee, Saeculum 21, 1970.
- Gerberštein, S.v.: Zapiski o Moskovii, Moskva 1988.
- Goetz, L.K.: Staat und Kirche in Altrussland, Leipzig 1908.
- Gol'dberg, A.L. K predistorii iděi „Moskva–Tretij Rim“, Kul'turnoje nasledije drevněj Rusi, Leningrad 1976.
- Gol'dberg, A.L.: „Moskva–tretij Rim“ v cikle sočiněnij pervoj poloviny XVI. v., TODRL, t.XXXVII, Moskva 1983.
- Gol'dberg, A.L.: Tri poslanija Filofeja, TODRL, t.XXIX, Leningrad 1974.

- Golubinskij, Je.Je.: Istorija rusckoj cerkvi, II/1, Moskva 1901.
- Grečev, B.G.: „Zavolžskije starcy” v litěraturnom rešenii spornych voprosov rusckoj cerkovno-obščestvennoj žizni konce XV i XVI vv., Bogoslovskij vestnik, 1907, t.II, 1908, t.II.
- Grekov, I.B.: Očerki po istorii meždunarodnych otnošenij vostočnoj Jevropy XIV–XVI vv. Moskva 1963.
- Gromov, M.N.: Maksim Grek, Moskva 1983.
- Gudzij, N.K.: Maksim Grek i jeho otnošenije k epoche ital’janskogo Vozrožděnja, Kijevskije universitětskije izvestija 1911, No 7.
- Halbach, U.: Der russische Fürstenhof von dem 16. Jahrhundert, Quellen und Studien zur Geschichte der östlichen Europa, Bd. 23, Stuttgart 1985.
- Haney, J.V.: From Italy to Muscovy. The Life and Works of Maxim the Grek, München 1973.
- Chopko, F.: Osnovy pravoslavija, New York 1987.
- Chorošev, A.S.: Cerkov’ v social’no–politicekoj sistěme Novgorodskoj feodal’noj respubliki, Moskva 1980.
- Chorošev, A.S.: Politiceckaja istorija rusckoj kanonizacii (XI–XVI vv.), Moskva 1986.
- Choroškevič, A.L.: Rusckoje gosudarstvo v sistěme meždunarodnych otnošenij konca XV– načala XVI vv., Moskva 1980.
- Chruščov, I.I.: Issledovanija o sočiněnijach Josifa Sanina, Sankt Petěrburg 1868.
- Chruščov, I.I.: Knjaz’–inok Vassian Patrikejev, Drevnjaja i novaja Rossija, t. I, Sankt Petěrburg 1875.
- Chrysostomus, J.: Die religiösen Kräfte in der russischen Geschichte, München 1961.
- Iděja Rima v Moskve XV–XVI veka. Istočniki po istorii rusckoj obščestvennoj mysli, Roma 1989.
- Il’inskij, F.: Metropolit Zosima i djak Kuricyn, Bogoslovskij vestnik 1905, t.X.
- Ilovajskij, D.: Ješče o jeresi židovstvujuščich i o metropolitě Zosime, Moskva 1884.
- Ikonnikov, V.S.: Maksim Grek i jeho vremja, Kyjev 1915.
- Ikonnikov, V.S.: Rusckije obščestvennyje dējatěli XVI v., Kyjev 1866.
- Ivanov, A.I.: Litěraturnoje nasledije Maksima Greka. Charakteristika, atribucii, bibliografija, Leningrad 1969.
- Jegorov, D.: Iděja tureckoj reformacii v XVI v., Rusckaja mysl’ 1907.

- Juganov, A.L.: *Političeskaja bor'ba v 30-e gody XVI v., Istorija SSSR 1988, No 2.*
- Just, M.: *Rome and Russia, Westminster, Maryland 1954.*
- Kämpfer, F.: *Autor und Entstehungszeit der Lehre „Moskau das Dritte Rom“, L' idee di Roma a Mosca secoli XV–XVI, Roma 1989.*
- Kämpfer, F.: *Beobachtungen zu den Sendschreiben Filofejs, JBfGO, 1970, Bd. 18, H 1.*
- Kämpfer, F.: *Iwan Grosnyj und Hilandar, JBfGO, 1971, Bd. 19.*
- Kämpfer, F.: *„Sendschreiben Filofejs“ oder „Filofej–Zyklus“. Argumente gegen die Ergebnisse Alxandr Goldbergs, Canadian–American slavie studies 1979.*
- Kämpfer, F.: *Zur Interpretation des „Laodicenschen Sendsschreibens“, JBfGO, 1968, Bd. 16.*
- Kaptěrev, N.: *Charakter otnošenij k pravoslavnomu vostoku v XVI i XVII stoletijach, Moskva 1885.*
- Kaptěrev, N.: *V čem sostoit istinnoje monašestvo po vozzrenijam prepodobnogo Maksima Greka, Bogoslovskij vestnik, 1903, t.II.*
- Kartašev, A.V.: *Cerkov i Gosudarstvo, Paris 1932.*
- Kartašev, A.V.: *Očerki po istorii ruskoj cerkvi I, Paris 1959.*
- Kaštanov, S.M.: *Trudy I. Dėnisova o Maksime Greke i jego biografijach, VV, t.XIV, 1958.*
- Kazakova, N.A.: *Kogda načalas' polemika nėstjažatělej s osifljanami, Iz istorii feodal'noj Rossii, Leningrad 1978.*
- Kazakova, N.A.: *Maksim Grek i idėja soslovnoj monarchii. Obščestvo i gosudarstvo feodal'noj Rossii. Sbornik statěj posvjaščennyj 70–letiju akademika L.V. Čerepnina, Moskva 1975.*
- Kazakova, N.A.: *Maksim Grek v sovetskoj istoriografii, Voprosy istorii 1973, No 5.*
- Kazakova, N.A.: *Nėstjažatěl'stvo i jeresi, Voprosy naučnogo atėisma, t. XXV, Moskva 1980.*
- Kazakova, N.A.: *Očerki po istorii ruskoj obščestvennoj mysli, Leningrad 1970.*
- Kazakova, N.A.: *Vassian Patrikejev i jego sočinėnija, Moskva–Leningrad 1960.*
- Kirche, Staat und Mensch. *Russisch–orthodoxe Studien, Genf 1937.*
- Kirilov, I.: *Tretij Rim, Moskva 1914.*
- Klibanov, A.I.: *Narodnaja social'naja utopija v Rossii, peroid feodalizma, Moskva 1977.*

- Klibanov, A.I.: Reformacionnyje dviženija v Rossii, Moskva 1960.
- Kloss, B.M.: Nikonovskij svod i russkije letopisy XVI–XVII vv., Moskva 1980.
- Klug, E.: Das Fürstentum Tver, (1247–1485). Aufstieg, Selbstbehauptung und Niedergang, Forschungen zur osteuropäischen Geschichte, Bd. 37, Wiesbaden 1985.
- Kologrivov, I.: Očerki po istorii ruskoj svjatosti, Brussel 1961.
- Kologrivov, I.: Das andere Rußland, München 1958.
- Kobrin, V.B.: Vlast' i sobstvennost' v sredněvekovoj Rossii (XV–XVI vv.), Moskva 1985.
- Kostomarov, N.I.: Velikorusskije religioznyje vol'nodumcy, Istoričeskije monografii i issledovanija, t.I, Sankt Petěrburg 1872.
- Kovtun, L.S.: Leksikografija v moskovskoj Rusi XV–načala XVI vv., Leningrad 1975.
- Krug, G.: Mysli ob ikoně, Paris 1978.
- Kudrjavcev, M.: Istorija pravoslavnogo monašestva v severovostočnoj Rossii so vremen prepodobnogo Sergija Radoněžskogo, Moskva 1881.
- Kurukin, I.V.: Zаметki o něstjažatěl'stve i osifljanstve, Voprosy istočnikoveděnija i istoriografii SSSR, dooktjabrskij period, Moskva 1988.
- Lilienfeld, F.v.: Das Problem der Ikonographie, der Ikonenideologie und der Ikonenverehrung bei Erzbischof Gennadij und Josif von Volokolamsk vor 1490. Ein Beitrag zur Entwirrung des Rätsels um die sogenannte „Haeresie“ der „Judaisierenden“, Tausend Jahre Christentums in Rußland, Göttingen 1988.
- Lilienfeld, F.v.: Die „Häresie“ des Feod Kuricyn, Forschungen zur osteuropäischen Geschichte, Bd. 24, Wiesbaden 1978.
- Lilienfeld, F.v.: Iosif Volockij und Nil Sorskij, ihre sogenannten Schulen und ihre Stellung im gesellschaftlichen Geschehen ihrerer Zeit, Zeitschrift für Slawistik 1958, No 3.
- Lilienfeld, F.v.: Nil Sorskij und seine Schriften. Die Krise der Tradition im Russland Ivans III, Berlin 1963.
- Lilienfeld, F.v.: O litěraturnom žanre někotorych sočiněnij Nila Sorskogo, TODRL XVIII, Moskva 1962.
- Limonov, Ju.A.: Kul'turnyje svjazi Rossii s jevropejskimi stranami v XV–XVII vv., Moskva 1978.
- Lur'je, Ja.S.: Bor'ba cerkvi s velkoknjažeskoj vlast'ju v konce 70–ch–pervoj polovině 80–ch godov XV v., TODRL XIV, Moskva 1958.

- Lur'je, Ja.S.: K voprosu ob ideologii Nila Sorskogo, TODRL XIII, Moskva 1957.
- Lur'je, Ja.S.: Kratkaja redakcija „Ustava” Josifa Volockogo – pamjatnik ideologii rannego osifljanstva, TODRL XII, Moskva 1956.
- Lur'je, Ja.S.: Poslanije velmože Ioannu o smerti knjazja, Slavia 1958, XXVII, č. 2.
- Lur'je, Ja.S.: Ideologičeskaja bor'ba v ruskoj publicistike konca XV–načala XVI vv., Moskva 1960.
- Lur'je, Ja.S.; Kazakova, N.A.: Antifeodal'nyje jeretičeskije dviženija na Rusi XIV–načala XVI vv., Moskva 1955.
- Lur'je, Ja.S.: Russkije sovremenniki Vozrožděnija, Leningrad 1988.
- Macúrek, J.: Dějiny východních Slovanů, Praha 1947.
- Malinin, V.: Starec Jelezarova monastyrja Filofej i jego poslanija, Kyjev 1901.
- Medlin, W.K.: Moscow and East Rome. A political study of the relations of church and state in Moscovite Russia, Geneve 1952.
- Medlin, W.K.; Patrinelis, G.C.: Renaissance Influences and Religious Reforms in Russia, Geneve 1971.
- Mejendorf, I.: Vizantija i Moskovskaja Rus', Paris 1990.
- Miljukov, P.N.: Glavnyje tččenija ruskoj istoričeskoj mysli, Sankt Petěrburg 1913, (3. vyd.).
- Miljukov, P.N.: Obrazy z dějin ruské vzdělanosti, Praha 1910.
- Miller, O.F.: Vopros o napravlenii Josifa Volokolamskogo, ŽMNP 1868, No 2.
- Mojsejeva, G.N.: Ob ideologii nštjažatělej, Istorija SSSR 1969, No 2.
- Mojsejeva, G.N.: Žitije novgorodskogo archiepiskopa Serapiona, TODRL XXI, Moskva 1965.
- Nikolajevskij, p.O.: Russkaja propoved' v XV i XVI vv., ŽMNP 1868, t.2.
- Nil'skij, N.G.: Maksim Grek ispovednik prosveščeniya v XVI v., Christianskoje čtěníje 1862, č. 1.
- Nitsche, P.: Translatio imperii? Zum historischen Selbstverständnis im Moskauer Zartum, JBfGO, 35, 1987.
- Onasch, K.: Geist und Geschichte der russischen Ostkirche, Berlin 1947.
- Onasch, K.: Grossnowgorod und das Reich der heiligen Sophia. Kirchen und Kulturgeschichte einer alten russischen Stadt und ihres Hinterlandes, Leipzig 1969.
- Onasch, K.: Grundzüge der russischen Kirchengeschichte, Göttingen 1967.

- Otrokovskij, V.: Motiv presledovanja jeretikov v polemike zavolžskih starcev i osifljan, *Russkij filologičeskij vestnik* 1916, No 4.
- Očerki ruskoj kul'tury XVI v., Moskva 1977.
- Pavlov, A.S.: Vopros o jeresi židovstvuščich, Moskva 1884.
- Panov, I.: Jeres' židovstvuščich, *ŽMNP* 1877, t.1.
- Philipp, W.: Die gesamtliche Begründung der Moskauer Autokratie bei ihrer Entstehung (1458–1522), *Forschungen zur Osteuropäischen Geschichte*, Bd. 15, Berlin 1970.
- Philipp, W.: Die religiöse Begründung der altrussischen Hauptstadt, *Forschungen zur Osteuropäischen Geschichte*, Bd. 33, Berlin 1983.
- Pokrovskij, N.N., Šmidt, S.O.: *Sudnyje spiski Maksima Greka i Isaka Sobaki*, Moskva 1971.
- Pokrovskij, S.A.: Iz istorii ruskoj političeskoj mysli XVI v., *Trudy vsesojuznogo juridičeskogo zaočnogo instituta XXII*, č.2, Moskva 1971.
- Pokrovskij, V.S.: *Istorija ruskoj političeskoj mysli*, Moskva 1951.
- Polemičeskije sočinjenja Vassiana Patrikejeva, *Pravoslavnyj besednik* 1863.
- Poslanija Josifa Volockogo, ed. Lur'je, Ja.S., Zimin, A.A., Moskva 1959.
- Pravdin, A.: *Prepodobnyj Nil Sorskij i ustav jego skitskoj žizni, Christianskoje čtenije* 1877, t.I.
- Preobraženskij, I.: *Nravstvennoje sostojanje russkogo obščestva v XVI v.*, Moskva 1881.
- Prepodobnyj Nil Sorskij pervoosnovatel' skitskogo žitija v Rossii, Kirillov 1891.
- Prochorov, G.M.: *Poslanija Nila Sorskogo*, TODRL XXIX, Leningrad 1974.
- Pypin, A.N.: Maksim Grek i knjaz Kurbskij, *Vestnik Jevropy XXIX*, t.IV, No 7. *Religija i cerkov' v istorii Rossii*, Moskva 1975.
- Rozov, M.N.: *Povest' o novgorodskom belom klobuke*, TODRL IX, Moskva 1953.
- Rudněv, M.A.: *Rassuždjenja o jeresisjach i raskolach*, Moskva 1838.
- Rüss, H.: *Der „heimliche“ Kanzler Vasilij III.*, *JBfGO*, 37, 1989.
- Ruščinskij, L.P.: *Religioznyj byt Russkich po svedenijam inostrannyh pisateljev XVI–XVII vv.*, Moskva 1871.
- Ruskoje pravoslavije. Vechi istorii*, Moskva 1989.
- Rybakov, B.A.: *Voinstvuščije cerkovniki*, *Antireligioznik* 1934, No 3.
- Ržiga, V.F.: *Iz polemiki „osifljan“ i „něstjažateljev“*, *Izvestija AN SSSR, otděl gumanitarnyh nauk* 1929, No 9.

- Ržiga, V.F.: Maksim Grek kak publicist, TODRL I, Moskva 1934.
- Ržiga, V.F.: Něždannyje proizveděnija Maksima Greka, Byzantinoslavica VI, Praha 1935–36.
- Sal'nikov, Ju.A.: Osnovnyje napravlenija ruskoj obščestvenno–političeskoj mysli konca XV–načala XVI v., zapiski vsesojuznogo juridičeskogo zaočnogo instituta, vyp. III, Moskva 1957.
- Savva, V.: Moskovskije cari i vizantinskije vasilevsky, Charkov 1901.
- Sedel'nikov, A.D.: K izučeniju „Slova kratka“ i dějatel'nosti dominikana Veniamina, izvestija ORJAS AN 1925, t.XXX.
- Seeböhm, M.T.: Ratio und Charisma, Bonn 1977.
- Schaeder, H.: Moskau das dritte Rom, Darmstadt 1957.
- Schultze, B.: Maxim Grek als Theologe, Orientalia Christiana Analecta, t.VII, No 167, Roma 1963.
- Sinicyna, N.V.: Etičeskije i social'nyje aspekty něžtjažatel'skich vozzrenij Maksima Greka, Obščestvo i gosudarstvo feodal'noj Rusi, Moskva 1975.
- Sinicyna, N.V.: Maksim Grek i Savonarola, feodal'naja Rossija vo vseмирnom istoričeskom processe. Sbornik statěj posvjaščenyj L.V. Čerepninu, Moskva 1972.
- Sinicyna, N.V.: Poslanije Maksima Greka Vasiliju III ob ustrojstve afonskich monastyrej (1518–1519 gg.), VV XXVI, 1965.
- Sinicyna, N.V.: Maksim Grek v Rossii, Moskva 1977.
- Sinicyna, N.V.: Něžtjažatel'stvo i russkaja pravoslavnaja cerkov', Religii mira 1983, Moskva 1983.
- Skrynnikov, R.G.: Gosudarstvo i cerkov' na Rusi XIV–XVI vv., Moskva 1991.
- Slovar' knižnikov i knižnosti Drevnej Rusi, Moskva 1989.
- Slovo kratko v zaščitu monastyrskich imuščestv, ČOIDR 1902, kn. II, otd. II.
- Smirnov, I.I.: K voprosu o sudě nad Maksimom Grekom, Voprosy istorii 1946, No 2–3.
- Smirnov, I.I.: Maksim Grek i mitropolit Makarij, Problemy obščestvenno–političeskoj mysli i istorii Rossii i slavjanskich stran, Moskva 1963.
- Smolitch, I.: Leben und Lehre der Starzen, Wien 1936.
- Smolitch, I.: Russisches Mönchtum – Entstehung, Entwicklung und Wesen 988–1917, Würzburg 1953.
- Sobolevskoj, A.I.: Obrazovannost' Moskovskoj Rusi XV–XVII vv., Sankt Petěrburg 1894.

- Sočinjenja prepodobnega Maksima Greka, tt. I–III, Sergijeva Lavra 1910.
- Sokolovskij, V.: Učastije ruskogo duhovenstva i monašestva v razvitii jedino-
državija i samodržavija, Kyjev 1902.
- Stökl, G.: Der russische Staat im Mittelalter und früher Neuzeit, Wiesbaden
1981.
- Stökl, G.: Staat und Kirche im Moskauer Rußland. Die vier Moskauer Wunder-
täter, JBfGO, 29, 1981.
- Stökl, G.: Die politische Religiosität des Mittelalters und die Entstehung des
Moskauer Staates, Saeculum, Bd 2, München 1951.
- Stökl, G.: Zur Geschichte des russischen Mönchtums, Jahrbücher für Geschichte
Osteuropas, Bd II, 1954.
- Strojev, P.: Spiski ierarchov i nastojateľej monastyrej Rossijskoj cerkvi, Sankt
Petěrburg 1877.
- Šachmatov, M.V.: Politická ideologie Josefa Volokolamského, Sborník věd práv-
ních a státních 27, Praha 1928.
- Šmeman, A.: Istoričeskij put' pravoslavija, Paris 1985.
- Šmurlo, E.F.: Rim i Moskva. Načalo otnošeniij Moskovskogo gosudarstva s pap-
skim prestolom (1462–1528), zapiski Russkogo istoričeskogo obšč-
čestva v Prage, kn. 3, Praga Češkaja–Narva 1937.
- Špidlik, T., S.J.: Joseph de Volokolamsk. Une chapitre de la spiritualité russe,
Orientalia Christiana Analecta, Roma 1956.
- Tichomirov, M.N.: K voprosu o vypisi o vtorom brake carja Vasilija III, Sbornik
ORJAS, t. 101, No 3.
- Tichomirov, M.N.: Novyj pamjatnik političeskoj litěraty XVI v., Moskovskij
kraj v jego prošlom, Moskva 1930.
- Toumanoff, C.: Moscow the third Rome: genesis and significance of a politico-
religious idea, The Catholic historical review, 1955.
- Val'denberg, V.: Drevněrusskije učeniija o predělach carskoj vlasti, Sankt Petěr-
burg 1916.
- Val'denberg, V.: Ponjatije o tiraně v drevněrusskoj litěraty v sravněniij s zapad-
noj, Izvestija ORJAS 1929, t. II, kn. 1.
- Vojejkov, N.N.: Cerkov' Rus' i Rim, Gordonsville 1983.
- Winter, E.: Papstvo i carizm, Moskva 1964.
- Zamalejev, A.F.: Filosofskaja mysl' v sredněvekovoj Rusi (XI–XVI vv.), Lenin-
grad 1987.
- Zimin, A.A.: Krupnaja feodal'naja votčina, Moskva 1977.

Zimin, A.A.: O političeskoj doktrině Josifa Volockogo, TODRL IX, Moskva 1953.

Zimin, A.A.: Rossija na poroge novogo vremeni, Moskva 1972.

Zolotuchina, N.M.: Josif Volockij, Moskva 1981.

Žmakin, V.: Mitropolit Daniil i jeho sočiněnija, Moskva 1881.